

ТЕОРИЈСКЕ ОСНОВЕ ИНФОРМАТИКЕ 1

ЗАДАЦИ ЗА ВЕЖБУ

– ИСКАЗНА ЛОГИКА –

1. Испитати да ли су формуле таутологије

(а) $(\neg p \Rightarrow (q \wedge \neg q)) \Rightarrow p$;

(б) $(p \Rightarrow q) \Rightarrow ((q \Rightarrow r) \Rightarrow (p \Rightarrow r))$;

(в) $\neg(p \wedge q) \Leftrightarrow (\neg p \vee \neg q)$;

(г) $(p \vee q) \vee r \Leftrightarrow p \vee (q \vee r)$;

(д) $(p \vee (q \wedge r)) \Rightarrow ((p \vee q) \wedge (p \vee r))$.

2. Свођењем на противречност доказати да су формуле таутологије

(а) $(p \Rightarrow (q \Rightarrow r)) \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \Rightarrow (p \Rightarrow r))$;

(б) $(p \vee q \Rightarrow r) \Leftrightarrow (p \Rightarrow r) \wedge (q \Rightarrow r)$;

(в) $((p \Rightarrow q) \wedge (q \Rightarrow r)) \Rightarrow (p \Rightarrow r)$;

(г) $((p \Rightarrow r) \wedge (q \Rightarrow r)) \wedge (p \vee q) \Rightarrow r$;

(д) $(\neg p \Rightarrow (q \wedge \neg q)) \Rightarrow p$.

3. Формула A има таблицу:

p	q	r	A
⊤	⊤	⊤	⊥
⊤	⊤	⊥	⊥
⊤	⊥	⊤	⊤
⊤	⊥	⊥	⊤
⊥	⊤	⊤	⊥
⊥	⊤	⊥	⊤
⊥	⊥	⊤	⊤
⊥	⊥	⊥	⊥

Одредити две формуле еквивалентне са формулом A .

4. Одредити две формуле са словима p , q и r које су тачне само за валуације у којима је једно слово нетачно.

5. Формула A има таблицу:

p	q	r	A
⊤	⊤	⊤	⊤
⊤	⊤	⊥	⊥
⊤	⊥	⊤	⊥
⊤	⊥	⊥	⊤
⊥	⊤	⊤	⊥
⊥	⊤	⊥	⊤
⊥	⊥	⊤	⊤
⊥	⊥	⊥	⊥

Одредити две формуле еквивалентне са формулом A .

6. Конструисати исказну формулу над три исказне променљиве тако да је она тачна за неку валуацију ако и само ако су за ту валуацију тачне тачно две исказне променљиве.

7. Користећи елементарне трансформације показати да су формуле таутологије:

- (a) $(p \Leftrightarrow q) \Leftrightarrow ((p \Rightarrow q) \wedge (q \Rightarrow p))$;
- (б) $(p \Rightarrow q) \wedge (q \Rightarrow r) \Rightarrow (p \Rightarrow r)$;
- (в) $((p \wedge q) \vee r \Rightarrow p \wedge (q \vee r)) \Rightarrow (r \Rightarrow p)$;
- (г) $(r \Rightarrow p) \Rightarrow (p \wedge (q \vee r) \Rightarrow (p \wedge q) \vee r)$;
- (д) $(p \Rightarrow r) \wedge (q \Rightarrow r) \Rightarrow r \vee \neg(p \vee q)$;
- (ђ) $p \wedge (q \Rightarrow \neg r) \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \Rightarrow \neg q)$;
- (е) $p \wedge (q \Rightarrow r) \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \Rightarrow r)$;
- (ж) $(p \Rightarrow (q \Rightarrow r)) \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \Rightarrow (p \Rightarrow r))$;
- (з) $(p \wedge q \Rightarrow r) \Rightarrow (p \wedge \neg r \Rightarrow \neg q)$.

8. Пера, Влада и Сава су другари који често излазе заједно на пиће у кафану. Познато је да свако од њих пије увек исто пиће и то или вино или пиво (само једно од тога, јер знају ако се пиће меша, ујутро боли глава). У вези тога ко од њих шта пије, познати су следећи искази:

- (1) Ако Пера пије пиво, онда Влада пије исто пиће као и Сава.
- (2) Ако Влада наручује пиво, онда Сава пије другачије пиће од Периног.
- (3) Ако Сава наручује вино, онда Пера пије исто пиће као и Сава.

Да ли су ове изјаве непротивречне? За кога од њих са сигурношћу можете да тврдите шта пије?

9. Четворо пријатеља Аца, Боки, Цеца и Дуда су осумњичени за убиство. Могуће је да је више особа истовремено криво за убиство. Пред истражним судијом они су изјавили следеће:

Аца: Ако је Боки крив, крива је и Дуда.

Боки: Ако Аца није крив, онда је крива Цеца.

Цеца: Ја нисам крива, али је или Аца крив или је Дуда крива.

Дуда: Ја нисам крива.

Да ли су ове четири изјаве непротивречне? Ако свако говори истину ко је крив? (Уколико има више могућих решења навести их сва!)

10. Пред студентске лиге у фудбалу, рукомету и кошарци разговарају четворица студената ПМФ-а.

Аца каже: "Ако победимо у фудбалу, победићемо или у кошарци или у рукомету."

Филип каже: "Ако не победимо у кошарци, победићемо и у фудбалу и у рукомету."

Михајло каже: "Победићемо у бар једном од ова три спорта."

Данко каже: "Ако Филип није у праву онда је бар један од Аце и Михајла у праву."

Да ли су њихове изјаве непротивречне? Да ли је Данко у праву? уколико сви студенти говоре истину за који спорт можемо са сигурношћу рећи да ће ПМФ победити у њему?

11. Ана, Беба, Цица и Даца су другарице које често излазе заједно у посластичарницу. Познато је да свака од њих једе увек исти колач и то или баклаву или орасницу (само једно од тога). У вези тога која од њих шта једе, познати су следећи искази:

- (1) Ако Ана једе ораснице, онда Беба једе исти колач као и Даца.

(2) Ако Цица једе ораснице, онда Ана и Даца једу различите колаче.

(3) Ако Беба и Цица једу различите колаче, онда Ана једе баклаву.

(4) Даца и Цица једу различите колаче.

Да ли су ове изјаве непротивречне? За које од њих са сигурношћу можете да тврдите који колач једу?

12. Ана, Беба, Цица и Даца су другарице које често излазе заједно у посластичарницу. Познато је да свака од њих једе увек исти колач и то или баклаву или орасницу (само једно од тога). У вези тога која од њих шта једе, познати су следећи искази:

(1) Ако Ана једе ораснице, онда Беба једе исти колач као и Даца.

(2) Ако Цица једе баклаве, онда Ана и Беба једу различите колаче.

(3) Ако Цица и Даца једу исти колач, онда Ана једе баклаву.

(4) Беба и Цица једу исти колач.

Да ли су ове изјаве непротивречне? За које од њих са сигурношћу можете да тврдите који колач једу?

13. Доказати:

(a) $\vdash (p \wedge q \Rightarrow r) \Rightarrow (p \Rightarrow (q \Rightarrow r))$;

(б) $\vdash (p \Rightarrow (q \Rightarrow r)) \Rightarrow (p \wedge q \Rightarrow r)$;

(в) $\vdash (p \wedge q \Rightarrow r) \Leftrightarrow (p \Rightarrow (q \Rightarrow r))$;

(г) $\vdash (p \Rightarrow (q \Rightarrow r)) \Leftrightarrow (q \Rightarrow (p \Rightarrow r))$;

(д) $\vdash (p \wedge q \Rightarrow r) \Leftrightarrow (p \wedge \neg r \Rightarrow \neg q)$;

(ђ) $\vdash (p \Rightarrow q \wedge r) \Leftrightarrow (p \Rightarrow q) \wedge (p \Rightarrow r)$;

(е) $\vdash ((p \Rightarrow q) \wedge (q \Rightarrow r)) \Rightarrow (p \Rightarrow r)$;

(ж) $\vdash ((p \Rightarrow q) \wedge (p \Rightarrow r)) \Rightarrow (p \Rightarrow (q \wedge r))$;

(з) $\vdash (p \Rightarrow (q \Rightarrow r)) \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \Rightarrow (p \Rightarrow r))$;

(и) $\vdash (((p \Rightarrow r) \wedge (q \Rightarrow r)) \wedge (p \vee q)) \Rightarrow r$;

(j) $\vdash (\neg p \Rightarrow (q \wedge \neg q)) \Rightarrow p$;

(к) $\vdash (p \Rightarrow r) \wedge (q \Rightarrow r) \Rightarrow (p \vee q \Rightarrow r)$;

(л) $\vdash p \wedge (q \Rightarrow r) \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \Rightarrow r)$;

(љ) $\vdash p \wedge (q \Rightarrow \neg r) \Rightarrow ((p \Rightarrow r) \Rightarrow \neg q)$;

(м) $\vdash (p \wedge (q \vee r) \Rightarrow p \wedge (q \vee r)) \Rightarrow (r \Rightarrow p)$;

(н) $\vdash (\neg p \vee q) \Rightarrow (p \Rightarrow q)$;

(њ) $\vdash (p \Rightarrow r) \wedge (q \Rightarrow r) \Leftrightarrow (p \vee q \Rightarrow r)$;

- (o) $\vdash ((p \Rightarrow q) \Rightarrow \neg p) \Rightarrow (p \Rightarrow \neg(p \wedge q))$;
- (п) $\vdash (p \Rightarrow \neg(p \wedge q)) \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \Rightarrow \neg p)$;
- (р) $\vdash ((p \Rightarrow q) \Rightarrow p) \Rightarrow p$;
- (с) $\vdash p \wedge (p \Rightarrow q) \Rightarrow q$;
- (т) $\vdash p \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \Rightarrow q)$;
- (ћ) $\vdash p \vee q \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \Rightarrow q)$;
- (у) $\vdash (p \Rightarrow (q \Rightarrow r)) \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \Rightarrow (p \Rightarrow q \wedge r))$;
- (ф) $\vdash ((p \wedge \neg q) \Rightarrow \neg p) \Rightarrow (p \Rightarrow \neg(p \Rightarrow \neg q))$;
- (х) $\vdash (p \Rightarrow \neg(p \Rightarrow \neg q)) \Rightarrow ((p \wedge \neg q) \Rightarrow \neg p)$;
- (ц) $\vdash \neg p \Leftrightarrow (p \Rightarrow \perp)$;
- (ч) $\vdash (r \Rightarrow p) \wedge (r \Rightarrow q) \Rightarrow (r \Rightarrow p \vee q)$;
- (ш) $\vdash (p \Rightarrow q) \Rightarrow \neg(p \wedge \neg q)$;
- (ш) $\vdash (p \Rightarrow q) \Rightarrow (\neg q \Rightarrow \neg p)$.

14. Методом резолуције доказати да су формуле таутологије

- (а) $F = (p \Rightarrow q) \Rightarrow ((q \Rightarrow r) \Rightarrow (p \Rightarrow r))$;
- (б) $F = (r \Rightarrow p) \Rightarrow ((p \wedge q) \vee r \Rightarrow p \wedge (q \vee r))$;
- (в) $F = (r \Rightarrow \neg p) \Rightarrow (p \wedge \neg(q \wedge \neg r) \Rightarrow p \wedge \neg q \wedge \neg r)$;
- (г) $F = (p \vee q) \wedge (q \vee r) \wedge (r \vee p) \Rightarrow (p \wedge q) \vee (q \wedge r) \vee (r \wedge p)$;
- (д) $F = (p \Rightarrow r) \wedge (q \Rightarrow r) \Rightarrow (p \vee q \Rightarrow r)$;
- (ђ) $F = (((p \Rightarrow r) \wedge (q \Rightarrow r)) \wedge (p \vee q)) \Rightarrow r$;
- (е) $F = (p \Rightarrow (q \Rightarrow r)) \Rightarrow ((p \Rightarrow q) \Rightarrow (p \Rightarrow r))$;
- (ж) $F = ((p \Rightarrow q) \wedge (p \Rightarrow r)) \Rightarrow (p \Rightarrow (q \wedge r))$;
- (з) $F = (r \Rightarrow p) \Rightarrow (p \wedge (q \vee r) \Rightarrow (p \wedge q) \vee r)$.

15. Одредити валуације, уколико постоје, које показују да је формула задовољива, односно порецива:

- (а) $(p \Rightarrow q) \wedge (p_1 \Rightarrow q_1) \Rightarrow ((p \Rightarrow p_1) \Rightarrow (q \Rightarrow q_1))$;
- (б) $(p \Rightarrow q) \wedge (p_1 \Rightarrow q_1) \Rightarrow ((p \Leftrightarrow p_1) \Rightarrow (q \Leftrightarrow q_1))$.

16. Нека је скуп формула $\Gamma = \{p \Rightarrow q, \neg r \Rightarrow \neg q, p\}$. Испитати које од следећих формула су логичке последице скупа формула Γ :

- (а) $p \wedge \neg q$;
- (б) $r \Rightarrow q$;
- (в) $\neg r$;

(г) $p \wedge q \wedge r$;

(д) $\neg q \Rightarrow \neg p$;

(ђ) $p \Rightarrow \perp$.

17. Нека је скуп формула $\Gamma = \{p \Rightarrow \neg q, r \Rightarrow q, r\}$. Испитати које од следећих формула су логичке последице скупа формула Γ :

(а) $p \wedge \neg q$;

(б) $\neg p \wedge q$;

(в) $\neg(p \Rightarrow q)$;

(г) p ;

(д) $q \Rightarrow \neg p$;

(ђ) $p \Rightarrow \perp$.

18. Доказати да је формула $p \vee r \Rightarrow q$ логичка последица скупа формула $\{p \Rightarrow q, r \Rightarrow q\}$.

19. Испитати која од датих формула је логички еквивалентна формули $p \Rightarrow \neg(q \vee r)$:

(а) $\neg p \vee q \vee r$;

(б) $\neg p \vee \neg(q \Rightarrow \neg r)$;

(в) $\neg q \wedge \neg r \Rightarrow \neg p$;

(г) $\neg p \vee \neg(\neg q \Rightarrow r)$.

20. Испитати која од датих формула је логички еквивалентна формули $p \vee \neg q \Rightarrow \neg r$:

(а) $\neg p \vee q \vee \neg r$;

(б) $\neg(q \Rightarrow p) \vee \neg r$;

(в) $\neg(p \Rightarrow q) \vee \neg r$;

(г) $r \Rightarrow \neg p \vee q$.

21. Доказати да су формуле $p \Rightarrow q$ и $\neg q \Rightarrow \neg p$ логички еквивалентне формуле.

22. Нека је дата следећа аргументација:

- (1) Ако је знање стање ума (попут осећаја бола), онда бих на основу самопроматрања увек могао да кажем шта знам.
- (2) Ако бих на основу самопроматрања увек могао да кажем шта знам, онда никад не бих био у заблуди да знам.
- (3) Ја сам понекад у заблуди да знам.
- (4) Дакле, знање није стање ума.

Превести ове реченице у исказне формуле и установити да ли је аргументација исправна.

23. Четири пријатеља - Милена, Марија, Алекса и Милан осумњичени су за убиство. Пред истражним судијом они су изјавили следеће:

Милена: Ако је Марија крива, крив је и Милан.

Марија: Милена је крива, а Милан није крив.

Алекса: Ја нисам крив, али су Милена или Милан криви.

Милан: Ако Милена није крива, тада је крив Алекса.

(а) Да ли су ове четири изјаве непротивречне, односно да ли је скуп формула добијен превођењем у исказну логику непротивречан?

(б) Ако свако говори истину, ко је крив?

24. Превести следећа тврђења у исказне формуле и одредити исправност аргументације:

(1) Ако су једине особе присутне у кући у време убиства били батлер и собарица, тада је батлер убица или је собарица убица.

(2) Једине особе присутне у кући у време убиства су били батлер и собарица.

(3) Ако је собарица убица, онда је собарица имала мотив за убиство.

(4) Собарица није имала мотив за убиство.

Закључак: Батлер је убица.

25. Пера, Влада и Сава су другари који често излазе заједно на пиће у кафану. Познато је да свако од њих пије увек исто пиће и то или вино или пиво (само једно од тога, јер знају ако се пиће меша, ујутро боли глава). У вези тога ко од њих шта пије, познати су следећи искази:

(1) Ако Пера пије пиво, онда Влада пије исто пиће као и Сава.

(2) Ако Влада наручује пиво, онда Сава пије другачије пиће од Периног.

(3) Ако Сава наручује вино, онда Пера пије исто пиће као и Сава.

Да ли су ове изјаве непротивречне? За кога од њих са сигурношћу можете да тврдите шта пије?

26. Четворо пријатеља Аца, Боки, Цеца и Дуда су осумњичени за убиство. Могуће је да је више особа истовремено криво за убиство. Пред истражним судијом они су изјавили следеће:

Аца: Ако је Боки крив, крива је и Дуда.

Боки: Ако Аца није крив, онда је крива Цеца.

Цеца: Ја нисам крива, али је или Аца крив или је Дуда крива.

Дуда: Ја нисам крива.

Да ли су ове четири изјаве непротивречне? Ако свако говори истину ко је крив? (Уколико има више могућих решења навести их сва!)